



www.wszelchnica.pan.pl

8 stycznia 2014 r.

Mgr Marcin Piotrowski

Dr Marcin Wołoszyn, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Oddział w Krakowie

Ex oriente lux czyli archeologia Grodów Czerwieńskich

Termin Grody Czerwieńskie pojawia się w najstarszej ruskiej kronice – *Powieści lat minionych*: w 1018 w trakcie wyprawy Bolesława Chrobrego na Kijów region ten został włączony do Polski, z kolei w 1031 r. zajęły go oddziały ruskiego księcia Jarosława Mądrego.

Pod rokiem 981 autor *Powieści* zamieścił słynne zdanie: „Poszedł Włodzimierz ku Lachom i zajął grody ich: Przemyśl, Czerwień i inne grody, które są i do dziś dnia pod Rusią”.

Obecnie powszechnie identyfikuje się Grody Czerwieńskie z dorzeczem środkowego Bugu, z grodami w Czermnie (ruskim Czerwieniu) oraz Gródku (ruskim Wołyniu). Niemniej jednak dyskusja na temat wiarygodności tej identyfikacji, mimo, iż trwa już dwieście lat daleka jest od zakończenia.

Historycy wielokrotnie wskazywali na badania archeologiczne, jako te, których wyniki miałyby rozstrzygnąć wątpliwości wynikające z analizy bardzo skąpych przekazów pisanych.

W latach 1952-1955 realizowano ogromny program badań wykopaliskowych poświęconych Grodom Czerwieńskich, w latach 70-tych XX w. prowadzono rozległe prace wykopaliskowe na grodzisku w Czermnie. Niestety wyników większości tych prac nieopublikowano.

Od lat 80-tych XX w. narasta problem rabunku grodzisk w Czermnie i Gródku, prowadzonego przez - wyposażonych w coraz lepsze wykrywacze do metali – poszukiwaczy skarbów.

W latach 2010-2011 - wobec skali dewastacji stanowiska w Czermnie - zespół archeologów z Lublina (M. Piotrkowski, A. Troncik; opieka merytoryczna – Prof. A. Kokowski) zdecydowała się na przeprowadzenie rozległych prac rozpoznawczych: w ciągu kilku



www.wszechnica.pan.pl

miesiący odkryto ok. 2.500 zabytków, w tym dwa wspaniałe skarby średniowiecznej biżuterii.

Jesienią 2012 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zatwierdziło do realizacji grant pt. *Złote jabłko polskiej archeologii. Zespoły grodowe w Czermnie i Gródku (Grody Czerwieńskie) - chronologia i funkcja w świetle badań dawnych oraz weryfikacyjnych* (Narodowy Program Rozwoju Humanistyki; kierownik M. Wołoszyn). W ramach projektu planowane jest opracowanie wyników badań dawnych na terenie Czermna i Gródka a także datowanie wału grodu w Czermnie (metodą dendrochronologiczną).

Projekt, w którym uczestniczy ok. 50 badaczy z kilku ośrodków Polski realizowany jest we współpracy międzynarodowej, zarówno z archeologami, i historykami z Niemiec (Centrum Badawcze Historii i Kultury Krajów Europy Środkowo-Wschodniej przy Uniwersytecie w Lipsku), jak i Rosji (Instytut Historii Kultury Materialnej Rosyjskiej Akademii Nauk, St. Petersburg) oraz Serbii (Instytut Archeologii, Serbska Akademia Nauk, Belgrad).

W trakcie referatu zostaną przedstawione główne założenia projektu, a także najciekawsze zabytki odkryte dotąd na terenie Grodów Czerwieńskich.